

ΔΗΜΩΔΗ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

Ρ'

Πρὸ ἐνὸς καὶ ἐπέκεινα αἰῶνος ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας Φρειδερίκος ὁ μέγας ἐθεώρησε καταλλήλοτατον μέσον σατυρισμοῦ τοῦ περιωνύμου τότε ὑπομνηματιστοῦ τῆς Βίβλου δομινικανοῦ καλοῦ ἄλλοι Δόμ. Καλμέτ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς αὐτῆς μεθόδου εἰς δημώδη παραμύθια. Καὶ λαβὼν ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Περρώ τὸν Γαλαζογέννην (Barbe-Bleue) ἐπεβάλετο νάποδειξῆ ὅτι κατὰ τὸν τρόπον ἐκάστοτε τῆς ἐξετάσεως δύνανται καὶ τὰ κωμικώτατα ὡς σπουδαῖα καὶ τὰ σπουδαιότατα ὡς κωμικά νά παρασταθῶσι. Τὸ ἔργον τοῦ ὁμιλητοῦ τοῦ Βολταίρου διδάσκει ἡμᾶς, ἂν ὄχι ἄλλο, τοῦτο ὅμως, ὅτι μόνον ὁ θελὼν νάστεῖσθῆ ἐπιτρέπεται νά γράψῃ σχόλια καὶ παρεκβολὰς εἰς παραμύθια. Τοιαύτη τοῦλάχιστον γνώμη ἐπεκράτει κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα, καὶ εὐάριθμοι εἰσὶν οἱ μὴ συμμεριζόμενοι ταύτην καὶ κατὰ τὴν παρούσαν.

Ἐπιχειρῶν καὶ ἐγὼ οὐχὶ παίζων, ἀλλὰ μεθ' ὅλης τῆς ἀπαιτουμένης σοβαρότητος νά σχολιάσω ἐν παραμύθιον, ἀναγκάζομαι νά ὁμολογήσω ὅτι ἀναγνωρίζω πόσον ἀνεπαρκεῖς καὶ ἀπροσδιόνυσοι θά φανῶσιν ἴσως εἰς τινὰς τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἑστίας αἱ δικαιολογίαι: ὅτι ἡ ἐπιμελὴς καὶ εὐμέθοδος τῶν παραμυθίων ἔρευνα διαλευκαίνει ἢ καὶ ὅλας λυεῖ πολλά ζητήματα τῆς γλωσσολογίας, τῆς τῶν θρησκευτῶν ἱστορίας, τῆς γραμματολογίας, τῆς ἐθνολογίας καὶ ἄλλων ἐπιστημῶν εἰς ἱακ' ὅτι πολλοί, καὶ δὴ σοφοὶ καὶ σπουδαῖοι, ἤσυχολήθησάν εἰς τοιαύτας μελέτας, ἄς μονονουχὶ εἰς αὐτοτελῆ ἐπιστήμην προήγαγον· ὅτι ἴδια πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον περιοδικὰ ἐξεδίδοντο ἐν Γερμανίᾳ ἡ *Ανατολὴ καὶ Δύσις* (Orient und Occident) ὑπὸ τοῦ δεινοῦ σανσκριτιστοῦ Βένφαῦ, καὶ ἡ *Ἐφημερίς τῆς γερμανικῆς μυθολογίας* (Zeitschrift für deutsche Mythologie) ὑπὸ τοῦ διασήμου μυθολόγου Μάννχαρτ· καὶ ὅτι τοιαῦται ἔρηναι τὴν πρωτίστην κατέχουσι θέσιν ἐν ἐτέροις περιοδικαῖς, ἐν μὲν Ἀγγλίᾳ ἐν ταῖς *Σημειώσεσι καὶ ζητήμασι* (Notes and Queries), ἐν Γαλίᾳ ἐν τῇ *Κελτικῇ ἐπιθεωρήσει* (Revue Celtique), ἐν τῇ *Ῥωμανίᾳ* (Romania) τῇ *Ἐφημερίδι τῆς Ῥωμανικῆς φιλολογίας*, ἐν Γερμανίᾳ ἐν τῇ *Ἀλεμαννία*, τῇ *Γερμανίᾳ*, τῇ *Ἀγγλίᾳ* (Anglia), ταῖς *Ἀγγλικαῖς μελέταις* (Englische Studien), τῇ *Ἀλλοδαπῇ* (Ausland), τῇ *Ἐφημερίδι τῆς γερμανικῆς φιλολογίας* (Zts. f. deutsche Philologie), τῇ *τῆς γερμανικῆς ἀρχαιότητος* (Zts. f. deutsches Alterthum) κ. ἐπὶ τέλους τ.λ. διότι περιττὸν εἶνε βεβαίως νά παρατείνωμεν τὴν σχολιοτενῆ αὐτῶν ἀπαρίθμησιν.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῶν ἀξίας, ἧτις ὑπὸ γενοῦ μόνον κύκλου λογίων ἀναγνωρί-

ζεται καὶ ἐκτιμᾶται, τὰ παραμύθια κέκτηνται καὶ ἐτέραν, ἧτις ἂν καὶ παροράται ἴσως καὶ ἐν Καρὸς μοίρα τίθεται ὑπὸ τῶν σοφῶν, οὐδόλωσ ὅμως ἐκ τούτου μειοῦται. Εἰσὶ παλαιοὶ παιδικὸὶ ἡμῶν φίλοι καὶ ἀποπνεύουσι τὸ ἄρρητον ἐκεῖνο γόητρον, ὅπερ ἐνέχουσι πάντα τὰνακαλοῦντα εἰς τὴν μνήμην τοὺς χρόνους τῆς νεαρᾶς ἡμῶν ἡλικίας. Ἡ δὲ λεπτολόγος ἐξέτασις πρὸς ἐγγυτέραν γνώσιν τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς σημασίας αὐτῶν, καίπερ ἀποστεροῦσα αὐτὰ ἐν μέρει τῆς ποιητικῆς τῶν καλλονῆς, φρονοῦμεν ὅτι δὲν ἀμοιρεῖ πως ἐνδιαφέροντος. Ἡ σκέψις αὕτη ἐνθαρρύνει ἡμᾶς νά ὑποκλέψωμεν χάριν μονοτόνων παραλληλισμῶν καὶ ξηρῶν παραπομπῶν στήλας τινὰς τῆς Ἑστίας εἰς εὐτραπελώτερα ἀναγνώσματα προωρισμένας.

Οὐχὶ ἄνευ ἀπορίας θάνεγνωσαν ἴσως τινὲς τὸ ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ δημοσιευθὲν παραμύθιον. Ὁ ἐπιζήτων ἐν δημῶδεσι παραμυθίοις ψυχαγωγίαν, οἷαν εἶνε συνειθισμένος νά εὐρίσκη ἐν διηγήμασιν, ὡς γράφονται νῦν, θά ἴδῃ τάχιστα διαψευδομένης τὰς ἐλπίδας του. Βίονικαὶ παραστάσεις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν περὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν φυσικῶν φαινομένων ἰδεῶν τῶν παναρχαιοτάτων ἡμῶν προγόνων, τὰ παραμύθια μεταδίδονται ἀσυνειδήτως οὕτως εἰπεῖν, διότι αἱ ἀρχικαὶ ἔννοιαι εἰσὶν ἀκατάληπτοι πλέον τοῖς διηγουμένοις, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν μετὰ πολλῶν προσθηκῶν, ἀφαιρέσεων, διορθώσεων καὶ παραφθορῶν, οὕτως ὥστε ὁμοιάζουσι νόμισμα, οὐ ἀποτριβεῖς ἐκ τῆς πολλῆς κυκλοφορίας κατέστη δυσδιάκριτος ὁ τύπος· αἱ μᾶλλον παρεφθαρμένοι, αἱ μεταγενεστέρας ἐποχῆς παραλλαγῆ εἰσὶ τεχνικώτεροι, εὐγενέστεροι, λογικώτεροι καὶ τερπνότεροι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον; ἐν ᾧ αἱ ἀρχαιώτεροι, διατηροῦσαι τὸν τραχὺν καὶ ἄξεστον πρωτόθετον φλοιὸν, παρίστανται εἰς ἐπιπόλαιον παρατηρητὴν ὡς τερατώδη τινὰ ἐξαμβλώματα, παράλογα καὶ ἀπαρέσκοντα πάντοτε. Ὁ τι ὅμως τὰ τελευταῖα ταῦτα ἀπολύθουσιν ἐξεταζόμενα ὡς ἔργα καλλιτεχνικά, κερδαίνουσι μελετώμενα ὡς μνημεῖα ἐποχῶν παναρχαίων· καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀξία αὐτῶν εἶνε ἀνωτέρα τῶν ἐστιλβωμένων νεωτέρων παραλλαγῶν, αἵτινες οὐδέποτε κατὰ τὴν τεχνικὴν ἐπεξεργασίαν ἀνήλθον εἰς βαθμὸν τοιοῦτον τελειότητος, ὥστε διὰ τῆς ὑπεροχῆς τῶν ὑπὸ καλλογικὴν ἐποψὴν νάντισταθμίζωσι τὰ μειονεκτήματα αὐτῶν ὑπὸ ἐπιστημονικῆν.

Τὰ παραμύθια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διετήρησαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἀναλλοίωτα ἢ ἐλάχιστα παρηλλαγμένα, οὐ μόνον τὸν ἀρχικὸν πυρῆνα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξωτερικὴν περιβολήν. Ἄν δὲ μὴ ὑπῆρχον τὰ μεστὰ ἐμπνεύσεως καὶ ὑψηλῆς ποιητικῆς ἐξάρσεως δημοτικῆς αὐτοῦ ἀσματα, κρίνων τις μόνον ἐκ τούτων, οἰκτιστην θά συνελάμβανεν ἰδεῶν περὶ τῆς διανοητικῆς

αὐτοῦ καταστάσεως. Τῶ ὄντι τὰ ἡμέτερα παραμύθια φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως ἐλευσινὰ ἀποκνημάτα βαρβάρου φαντασίας, συγγενέστατα κατὰ τοῦτο τοῖς τῶν ἀγρίων λαῶν, τῶν Ἑσκιμῶν, τῶν Ἐρυθροδέρμων τῆς Ἀμερικῆς, τῶν Πολύνησιων. Τὸ παραμύθιον τοῦ Ἀστεροῦ καὶ τῆς Πούλιως, ὅπερ θὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα, ἐπιμαρτυρεῖ μοι τοῖς λόγοις· ἡ μάνα, ἀφ' οὗ ἔφαγε τὸ περιστέρι ἢ γάτα¹, παρατίθησι πρὸς βρῶσιν τῶ συζύγῳ τὸν ἴδιον μαστόν· ὁ δὲ σύζυγος μαθὼν κατόπιν τὸ πρᾶγμα καὶ μὴδὲ κατ' ἐλάχιστον ἐκπλαγεῖς, ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμίαν νὰ φάγῃ καὶ τὰ τέκνα του, διότι πολὺ νόστιμον τῶ ἐφάνη τὸ ἀνθρώπινον κρέας· καὶ τοῦτο προθύμως ἀποδέχεται ἡ μήτηρ· ἐπονται δὲ ἄνευ τινὸς ἐξηγήσεως ἢ λογικοῦ συνειρμού τὰ παραδοξότατα τῶν πραγμάτων, ἢ μεταμορφώσεως τοῦ ἀδελφοῦ εἰς ἀρνίον, ἢ αὐξήσεως τοῦ δένδρου περιλειχομένου ὑπὸ τοῦ ἀρνίου κτλ. κτλ.

Καὶ ὅμως τὸ παραμύθιον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων καὶ πολυτιμοτάτων· ὁ Χάν ἀποκαλεῖ αὐτὸ τὸν μαργαρίτην τῆς ὅλης συλλογῆς του· ἐν ᾧ ἀφ' ἑνὸς βριθεῖ μυθολογικῶν διδομένων πολλῆς σημασίας, ἀφ' ἑτέρου αἱ πολυπληθεῖς παρὰ διαφοροῖς λαοῖς σωζόμεναι παραλλαγαι αὐτοῦ μαρτυροῦσι περὶ τῆς ἀρχαιότητός του· Ἀνάγεται δὲ εἰς τὴν μεγάλην τάξιν τῶν παραμυθίων, ἅτινα ἀπέρρευαν ἐκ μετεωρολογικῶν μύθων· ἐν αὐτῶ ὅμως ἀνευρίσκουмен προσέτι καὶ ἔχνη ἀστρονομικῶν μύθων ἀναμιξ μετὰ τῶν μετεωρολογικῶν καὶ ἀπηχῆσεις τῆς περὶ μετεψυχώσεως αἰγυπτιακῆς θεωρίας ὡς ἀναπτύσσεται ἐν τῶ παραμυθίῳ τῶν *Δύο ἀδελφῶν*, περὶ οὗ εἰπομέν τινα ἐν τῶ πρώτῳ ἄρθρῳ.

Ὁ Χάν κατατάσσει τοῦτο εἰς γενικὸν τινα τύπον, ὃν ἐπωνόμασεν ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ μύθου περὶ Φοῖβου καὶ Ἑλλης, τοῦ πολλὰς μετὰ τοῦ ἡμετέρου ἔχοντος διουδιότητος. Ὁ ἑλληνικὸς μῦθος εἶνε ἀναμφισβητήτως μετεωρολογικὸς· ὁ χρυσομαλλὸς κριὸς παρίστησι, νομίζομεν, νέφος χρυσοῦμενον ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἢ εἰς τὸν Ἑλλησπόντον πεσοῦσα ἀδελφὴ νέφος καταπίπτων εἰς βροχὴν, τὸ δ' ὄνομα τῆς μητρὸς τῶν ὄρφανῶν Νεφέλης οὐδένα ἐπιτρέπει ἐνδοσιασμόν περὶ τῆς τοιαύτης ἐρμηνείας². Ἐν

1. Ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ἐν παρόδῳ, ὅτι οὐχὶ ὀρθῶς οἱ καθαρῶντες τὴν γλῶσσαν ἀποσκορακίζουσι τὴν λέξιν ταύτην ὡς χυδαίαν, γράφοντες τὸ ἀρχαῖον γαλῆ. Ἄλλο γαλῆ καὶ ἄλλο γάτα. Οἱ ἀρχαῖοι— ἄς μὴ φανῇ τοῦτο εἰς τινὰς παράδοξον— ἠγγούον τὴν ἡμέρον γάταν ἢ ἀγρία γαλῆ, ἐξημερωθεῖσα ὑπὸ τῶν ἰσχυρίων κατέστη κατοικίδιον ζῶον αἰῶνας τινὰς μετὰ Χριστόν· λίαν δὲ προσηκόντως ὡς νέον εἶδος καλὴν ἔλαβεν ὀνομασίαν, γάτος ἢ κάτος, ἥτις ἄγνωστον ἂν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἢ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐδόθη αὐτῶ τὸ πρῶτον.

2. Καὶ ἡ ἐξακολούθησις τοῦ μύθου, ἢ εἰς Κολχίδα θηλονότι, ἐνθα ἐβασίλευεν ὁ τοῦ Ἀπόλλωνος (Ἡλίου) παῖς Αἰήτης, φυγὴ τοῦ Φοῖβου, ἢ ὑπὸ δράκοντος φυλακῆ

τῶ δημῶδι παραμυθίῳ ὅμως εἰσεχώρησαν οὐκ ὀλίγα μεταβολαί· ἀντὶ τῆς μητριάς αὐτῆ ἢ μήτηρ καταδιώκει τοὺς ἀδελφοὺς, τὸν κριὸν ἀντικαθίστησιν ὁ εἰς ἀρνίον μεταμορφωθείς Ἀστερὸν, τὰ δὲ λοιπὰ ἐπεισόδια ἐλλειποῦσιν ἐκ τοῦ ἀρχαίου μύθου. Ἀκριβῶς ὅμως ὅμοιον τῶ ἡμετέρῳ εἶνε γερμανικὸν τι παραμύθιον, πολλῶ μεταγενέστερον, ὡς ἐκ πολλῶν τεκμηρίων ἐμφαίνεται. Ἐν τῶ παραμυθίῳ ὁ Ἀδελφοῦλης καὶ ἡ ἀδελφοῦλα τῆς συλλογῆς τῶν ἀδελφῶν Γρίμμ¹ οἱ ἀδελφοὶ εἰσὶν ὄρφανοί, οἵτινες μὴ ὑποφέροντες τὰς κακώσεις τῆς μητριάς δραπετεύουσι τῆς πατρικῆς οἰκίας· ὁ ἀδελφὸς διψᾷ καθ' ὄδον, ἀλλ' ἡ μητριά ἦτο μάγισσα καὶ εἶχε μαγεύσει ὅλας τὰς πηγὰς, τοῦτο δὲ γινώσκουσα ἡ ἀδελφὴ τὸν ἀποτρέπει τοῦ νὰ πῆ ἀπὸ τοῦ πρώτου παρατυχόντος ῥυακίου, ἵνα μὴ γίνῃ τίγρις καὶ τὴν φάγῃ· κατόπιν καὶ ἀπὸ τοῦ δευτέρου, ἵνα μὴ γίνῃ λύκος· ἀπὸ τοῦ τρίτου ὅμως δὲν ἰσχύει νὰ τον ἐμποδίσῃ, ἀλλὰ ὑπὸ δίψης φλογερᾶς συνεχόμενος πίνει καὶ μεταμορφοῦται εἰς δορκάδα. Μετὰ μικρὸν εὐρίσκουσιν οἱ ἀδελφοὶ ἐρημικὸν τινα οἰκίσκιον ἐν τῶ δάσει, καὶ ἐκεῖ καταλύσαντες μένουσιν ἐπὶ τινα χρόνον ἀνενόχλητοι· ἀλλ' ἐπὶ τέλος τὸ βασιλόπουλον θηρῶν ἐν τῶ δάσει, ἀνακαλύπτει τὸ καταφύγιόν των καὶ θαυμάσας τὴν καλλονὴν τῆς νεανίδος, νυμφεύεται καὶ παραλαμβάνει αὐτὴν μετὰ τῆς δορκάδος εἰς τὸνάκτορα. Ἡ μητριά μαθοῦσα ἐκ τοῦ μαγικοῦ αὐτῆς κατόπτρου τὰ κατὰ τὴν προγονὴν τῆς, μετασχηματίζεται εἰς μαῖαν, ὅτε δ' ἡ βασίλισσα ἔπεκεν ἄρρον τέκνον, προσποιηθεῖσα ὅτι θέλει νὰ λούσῃ αὐτὴν, τὴν ῥίπτει εἰς πύρινον λουτρόν, καὶ νομίσασα ὅτι κατεσῆ, ὑποβάλλει εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς τὴν ἀσχημοτάτην κόρην τῆς. Ἄλλ' ἡ βασίλισσα σώζεται ἐκ θαύματος, καὶ λάθρα προσερχομένη ἐκάστην νύκτα, θηλάζει τὸν τέκνον τῆς· ἐπὶ τέλος ἀνακαλύπτει τὸ πρᾶγμα ὁ βασιλεὺς καὶ θανατώνει τὴν κακὴν μητριά καὶ τὴν ὑποβολμαίαν βασίλισσαν, ὁ δ' ἀδελφὸς ἀναλαμβάνει τὴν ἀνθρωπίνην αὐτοῦ μορφήν.

Τοῦτο, καθ' ὅσον τοῦλάχιστον ἡμεῖς εἰξεύρομεν, εἶνε τὸ μόνον παραμύθιον, οὗ ἡ καθόλου οἰότητος χρυσοῦ δέρατος κτλ. ἐπιδέχεται τὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν. Ὁ δράκων (παράστασις τῆς χειμερίου ὕρας) κρατεῖ ἐπὶ ἐπτά ἔτη (τοὺς ἐπτά χειμερινὰς μῆνας) θησαυρὸν ἢ γυναικας (τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας ἢ τὰς νεφέλας). Ὁ θεὸς τοῦ κεραυνοῦ ἢ τοῦ ἡλίου φονεύσας τὸν δράκοντα γίνεται κύριος τοῦ θησαυροῦ ἢ ἐλευθεροῖ τὰς δεσμίαις γυναικας· Ἐκ τῶν ἰδεῶν τούτων ἀπέρρευαν ἀναρίθμητοί μῦθοι καὶ παραμύθια, ἅπαντα σχεδὸν τὰ περὶ δράκοντοκτονιῶν, ὧν ὁ ἀρχικὸς πυρὴν εὐρηται ἐν ταῖς Βεδαῖς. Ὁ Ἰνδρας (θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ κεραυνοῦ) φονεύσας τὸν δράκοντα Ἄχι, ἐλευθεροῖ τὰς οὐρανίας νύμφας τῶν ὀδάτων Ἀψαράς καὶ παραλαμβάνει τὸν δρακοντοφροῦρτον θησαυρὸν.

1. Grimm, Kinder und Hausmaerchen. Goett. 1864 ἀρ. 11 τ. I, σ. 57-64.

κονομία συμπίπτει τῇ τοῦ ἑλληνικοῦ. Ἐν παραμυθίοις δὲ ἄλλων λαῶν εὐρίσκουμεν πολλὰς κοιότητας ἐν τοῖς καθ' ἕναστα. Ταύτας ἀναφέρομεν ἐν ταῦθα ὅσον δυνάμεθα συντομώτερον.

Ἡ ἰδέα τῆς ἀποφάσεως τῶν γονέων νὰ φάγωσι τὰ τέκνα των καὶ ἡ διαφυγὴ αὐτῶν ἀπαντᾷ καὶ ἐν τινι λαπωνικῷ παραμυθίῳ. Σίζυγοι ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Στάλλο (εἶδος δρακόντων, γιγάντων) εἶχον υἴον καὶ κόρην· ἐπελευθέρως σιτοδείας, ἀποφασίζουσι νὰ σφάζωσιν ἐν παιδίον των, ἀλλὰ δὲν συμφωνοῦσι ποῦον ἐκ τῶν δύο. Ἀκούσασα ἡ κόρη, κατορθοῖ νὰ δραπετεύσῃ, καταφεύγει μακρὰν εἰς οἰκίαν τινα, ἐνθα καὶ νυμφεύεται. Ὁ γαμβρὸς θέλει νὰ ζητήσῃ προῖκα ἀπὸ τὰ πενθερικά του, παρὰ τὰς παραστάσεις τῆς συζύγου του· ἀλλὰ μόλις ἐφθασαν καὶ παρεμύον ὀλίγον εἰς τὴν οἰκίαν τῶν Στάλλο, κατανοήσαντες τὸν κίνδυνον, φεύγουσι, καὶ καταδιωχθέντες, διασώζονται διὰ τεχνασμάτων τῆς κόρης¹.

Τὰ κατὰ τὴν δίωξιν τῶν παιδίων ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῶν, τὰ ἀνυπέριθτα ἐμπόδια, εἰς ἃ μεταβάλλονται τὰ διάφορα σκευὴ ῥιπτόμενα, ἐπεισόδια κοινότατα ἐν παραμυθίοις πολλῶν λαῶν, ἔχουσι βάσιν τὴν μυθικὴν παράστασιν τοῦ φυσικοῦ φαινομένου τῆς καταιγίδος. Αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαὶ ἦσαν πηγὰ ἀνεξάντλητοι μύθων διὰ τοὺς πρώτους λαοὺς· καὶ εἶνε λίαν εὐληπτον τοῦτο, ὅταν ἀναλογισθῶμεν μετὰ πόσου φόβου καὶ μεθ' ὁποίου ἐνδιαφέροντος ἀπέβλεπον οἱ ἄνθρωποι τῶν παναρχαιοτάτων χρόνων εἰς τὰ μετεωρολογικὰ φαινόμενα. Ἡ ἐκ τούτων βλάβη ἢ ὠφέλεια ἦν ἄμεσος, ἀπροφύλακτοι δὲ καὶ ἀπροστάτευτοι κατὰ τῆς πάλης τῶν στοιχείων ἐκαρδόκουν τὴν ἔκθεσιν ταύτης μετ' ἀγωνίας, ἣν οὐδὲ νὰ φαντασθῶμεν δυνάμεθα ἡμεῖς, οἵτινες, διὰ μυρίων μέσων ἀσφαλίζόμενοι, ὁμοιάζομεν μᾶλλον μετὰ ἐντὸς ὑελοστεγῶν κήπων κατὰ πάσης κλιματικῆς ἐπιηρείας προφυλασσόμενα φυτὰ. Αἱ καταιγίδες ὅτε μὲν ἐπιφέρουσιν εὐλογίαν, γονιμότητα τοῦ ἐδάφους, ὅτε δὲ καταστροφὰς καὶ πλημύρας· ἢ, κατὰ τὴν μυθολογικὴν ἔκφρασιν, ὅτε μὲν ἀναδείκνυται νικητὴς ὁ εὐεργετικὸς θεὸς τοῦ κεραινοῦ, ὅτε δὲ ὁ κακοποιὸς δράκων, αἱ σιτοειναὶ νεφέλαι τῶν θεελίων· καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην παράστασιν ἀνάγονται οἱ μῦθοι περὶ τοῦ Ἴνδρα τοῦ φονεῶς τοῦ δράκοντος Ἄχι, τοῦ Διὸς τοῦ νικητοῦ τῶν Γιγάντων καὶ τῶν Τιτάνων, οἱ γερμανικοὶ περὶ τοῦ θεοῦ τῆς βροντῆς Θόρ, τοῦ διὰ τῆς σφύρας του πατάσσοντος τὰ ἀτάσθαλα τῶν γιγάντων γέννη, καὶ αἱ νεοελληνικοὶ καὶ σλαβικοὶ περὶ τοῦ προφήτου Ἡλία, τοῦ διώκοντος ἐφ' ἄρματος τὸν δράκοντα· ἐκ δὲ τῶν μύθων, οἵτινες ἐκ τῆς δευτέρας παραστάσεως ἀπορρέουσι, τὴν πρωτίστην θέσιν κατέ-

χει ὁ περὶ τοῦ Περσέως, ὃν διώκουσιν αἱ ἀδελφαὶ τῆς ἀποκεφαλισθείσης Μεδούσης Γοργόνας καὶ ἄλλα συγγενῆ ταύταις τέρατα.

Παραλλαγὰι τῆς δευτέρας ταύτης παραστάσεως δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν αἱ τῶν παραμυθίων διηγήσεις περὶ καταδιώξεως τοῦ ἥρωος ὑπὸ πονηροῦ τινος δαίμονος ἢ τέρατος. Αὗται εἰσὶ συχνόταται ἐν τοῖς παραμυθίοις τοῦ καθ' ἡμᾶς λαοῦ, περιττὸν δὲ κρίνω νὰ σημειώσω τὰ τοιαῦτα ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Χάν, διότι πολυπληθῆ εἰσὶ προσέτι τὰ ἀνέκδοτα, ἐν οἷς ὅμοια ἐπεισόδια εὐρηνται, καὶ ἕκαστος πιστεύω τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἑστίως ὅα ἐνθυμεῖται ἴσως ἱκανὰ τοιαῦτα ἐκ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. Οἱ διωκόμενοι διαφεύγουσι πάντοτε εἴτε μεταμορφούμενοι, εἴτε ῥιπτόντες σκευὴ διάφορα, ἃ τινὰ μεταβάλλονται εἰς δάση, εἰς ὄρη, εἰς λίμνας ἢ θαλάσσας, καὶ ἃ τινὰ ἐπὶ τέλους ἀδυνατεῖ νὰ ὑπερβῇ ὁ διώκων. Τὰ σκευὴ ὑπαινίσσονται τὰ νέφη, ἃ τινὰ ἀπὸ μικρῶν βαθμηδὸν μεγεθύνονται, καὶ ἐν οἷς ἀναλόγως τῆς φαντασίας αὐτοῦ ἀναγνωρίζει ἕκαστος διάφορα ἀντικείμενα· ἐν δὲ τῇ μυθολογικῇ γλώσσῃ τὰ νέφη παρίστανται πάντοτε ὡς ὄρη, θάλασσα, λίμνη, πύργοι, βουκόλια κλπ.

Τὸ ἀρχαιότερον παραμύθιον, ἐν ᾧ ἀπαντᾷ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο εἶνε Ἰνδικόν τι τῆς συλλογῆς Σομαδέφα, «ἡ διήγησις περὶ τοῦ Σρινγκαβούγια», ἐξ ἧς ἀπέρρευσαν πολλὰ παραμυθίων συμπλέγματα. Τὸ βασιλόπουλον πρόκειται νὰ νυμφεθῇ τὴν κόρην ἐνὸς Ῥαξασᾶ (εἶδος βροκόλακος, προσωποποιήσις ἴσως ἀνεμοστρόβιλου)· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο θέον νὰ ἐκτελέσῃ ἄθλόν τι, ὅπερ συνίσταται εἰς τὸ νὰ κατορθώσῃ νὰ διαφύγῃ τὸν Ῥαξασᾶν, διώκοντα αὐτόν· κατὰ συμβουλήν τῆς μελλονύμφου τὸ βασιλόπουλον διωκόμενον ῥίπτει πρώτον δράκνα χρώματος, ὅπερ μεταβάλλεται εἰς ὄρος, εἴτα ὀλίγον ὕδωρ ὅπερ μεταβάλλεται εἰς ποταμὸν, καὶ τρίτον ἀκανθὰν, ἐξ ἧς ἀναβλαστάνει δάσος πυκνὸν, ὅπερ κατόπιν πυρποληθὲν ἀναστέλλει τὸν διώκτην. Ἄμα νυμφευθέντες δραπετεύουσιν, ἡ δὲ κόρη μεταμορφουμένη ἐκάστοτε αὐτῇ, μεταμορφοῦσα δὲ καὶ τὸν σίζυγόν της, κατορθοῖ νὰ διαφύγῃ τὸν διώκοντα πατέρα της².—Ἐξ Ἰνδικῆς, διὰ βιβλίων τῆς βουδιστικῆς θρησκείας πιθανῶς, μετηνέχθη τὸ παραμύθιον εἰς Σιάμην· ἐν σιαμικῷ τινι ὁ βασιλόπαις διώκεται ὑπὸ κακῆς πενθερᾶς, ῥίπτει δὲ πρώτον ῥίζας, ἐξ ὧν φύονται ὀξείαι ἀκανθαί, εἴτα σχηματίζει ὄρος καὶ κατόπιν λίμνην³.—Διὰ τοῦ βουδισμού ἐπίσης, διὰ μέσου τῶν Μογγόλων, διεδόθησαν πολλοὶ Ἰνδικοὶ μῦθοι ἀνά

1. Ἀνάλογος τούτῳ φαίνεται ὁ ἑλληνικὸς μῦθος περὶ Πέλοπος καὶ Οἰνομάου.

2. Brockhaus in Bericht. d. philos. hist. Classe d. k. saechsischen Gesel. d. Wissens. Lps. 1861, σ. 223 κέ.

3. Asiat. Researches, τ. XX, σ. 346-348.

τάς τουρανικάς καὶ ἀλταϊκάς φυλάς. Ἐκ τούτου ἴσως ἐξηγεῖται ὅτι εὐρίσκωμεν τὸ αὐτὸ ἐπεισόδιον ἐν σαμογετικαῖς, φιννικαῖς καὶ λαπωνικοῖς παραμυθίοις¹. Ἀγνωστον ἂν ἐντεῦθεν ἢ ἐξ εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν παρέλαβον αὐτὸ οἱ Ῥώσσοι καὶ οἱ Οὐγκροὶ². Ἐκ τῶν δι' ἄλλης ὁδοῦ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς μετενεχθέντων εἰς Εὐρώπην ἀναφέρονται ἐνταῦθα τὸ νεαπολιτικὸν τῆς ἀρχαίας συλλογῆς *Πενταήμερον τοῦ Basile*³, ἐν σκωτικόν⁴, ἐν πολωνικόν⁵ καὶ πολλὰ γερμανικά⁶.

1. Σαμογεδικόν: Ἀδελφαί, ὧν ἡ πρεσβυτέρα ῥίπτει ἀκόνην, ἐξ ἧς ποταμὸς μὲ ἀποκρήμους ὄχθας πυρόλιθον, ὀπόθεν ὄρος, κτένιον, ὀπόθεν δάσος (Castrén, *Ethnologiche Vorlesungen ueber die altacischen Voelker. St Petersburg, 1857, σ. 165*).—Φιννικόν: Οἱ φεύγοντες ῥίπτουσιν ὀλίγον ὕδωρ ὀπόθεν λίμνη. (Erik Rudbeck, I, 183). Ἐν λαπωνικῷ τινι ἄσματι ὁ υἱὸς τοῦ ἡλίου, μεταδὰς εἰς χώραν μακρινήν, ἀρπάζει τὴν κόρην γίγαντος, ἣτις ἐπιβιβαζομένη εἰς τὸ πλοῖον, παραλαμβάνει τρεῖς μαγικάς πυξίδας, ἐν αἷς εἶχεν ἐνθάσει τρεῖς κόμβους· μαθόντες τὴν ἀπαγωγὴν οἱ τῆς νεάνιδος ἀδελφοὶ τρέχουσι πρὸς σύλληψιν τῶν φυγάδων· ἀλλ' ἐκείνη λύει τὸν πρῶτον κόμβον, καὶ ἐγείρεται ἄνεμος σφοδρὸς κωλύων τοὺς ἀδελφούς· εἶτα προσεγγίζαντων πάλιν λύει τὸν ἕτερον καὶ σφοδρότερος ἄνεμος πνέει· λυθέντος δὲ καὶ τοῦ τρίτου κόμβου ἐγείρεται τρικυμία τοσοῦτον φοβερά, ὥστε οἱ ἀδελφοὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸν πλοῦν αὐτῶν, ἀναρριχῶνται ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους, ἵνα ἴδωσι τίνα διεύθυνσιν ἐπιδράψαν οἱ φυγάδες, ἀλλ' ἐκεῖ αἱ ἡλιακαὶ ἀκτίνες ἀπολιθοῦσιν αὐτούς. (Castrén, *Finnische Mythologie σ. 324-326*). Ἐν δὲ λαπωνικῷ παραμυθίῳ νέος κλέψας τὸν ἴππον γίγαντος διώκεται ὑπὸ τούτου Κατὰ συμβολὴν δὲ τοῦ ἴππου ῥίπτει θεοάφρον, ἐξ οὗ ἀναβλύζει ἀπεραντος λίμνη, ἣν ῥοφᾷ ὁ γίγας, εἶτα πυρόλιθον ἐξ οὗ βουγὸν καὶ τελευταῖον κτένιον, ἐξ οὗ δάσος (Germania τ. XV, σ. 178). ἐν δ' ἐτέρῳ τινὶ ὁ νέος, ἄνευ ἴππου, ῥίπτει τὰ αὐτὰ, ἀντὶ δὲ τοῦ κτενίου φύλλον δένδρου (αὐτ. σ. 183).

2. Οὐγκρικόν: Ἐκ ζύστρας, ψήκτρας καὶ βρακῶν φύονται δάση (Sier, *Ungarische Mærchen u. Sagen. ἀρ. 4*).—Ῥωσικά: Κόρη διωκόμενη ὑπὸ μαγίσσης ῥίπτει τὸ μανθλίον τῆς, μεταβαλλόμενον εἰς εὐρὺν ποταμὸν, καὶ κατοπίιν κτένιον (δάσος). (Ralston, *Contes populaires de la Russie. 1874. σ. 143*). ἐν ἐτέρῳ μανθλίον γίνεται λίμνη μεγάλη, κτένιον δάσος καὶ ψήκτρα ὀφρὺς ὄρεων (αὐτ. σ. 172-173).

3. Basile. Pentamerone; deutsch v. Liebrecht. I, 74. Σάπων (θάλασσα), κάμπος μὲ ξυράφια, δάσος ποταμὸς, πύργος

4. Δυτικῆς ὀρεινῆς Σκωτίας. Βασιλόπουλον μετὰ κόρης διώκοντος γίγαντος· τὰ πράγματα λαμβάνουσιν ἐκ τῶν ὀπίων τοῦ ἴππου· κλάδος ἀγρίας κοκκυμηλέας γίνεται πυκνοτάτη λόχη ἀκανθῶν, ἐν λιθάριον βράχος μέγας, κύστις ὕδατος εὐρετα λίμνη. (Campbell, *Popular Tales of the west Highlands τ. I. ἀρ. 2*.)

5. Κτένιον, ψήκτρα, μῆλον καὶ συνδόνιν εἰς ποταμὸν, δάσος, ὄρος καὶ θάλασσαν. (Woycicki, *Polnische Mærchen III ἀρ. 10*.)

6. Grimm, K. u. HM. ἀρ. 79.—Simrock, *Deutsche Mærchen. ἀρ. 24*.—Præhle, *Mærchen fur die Jugend σ. 120*—Mullenhoff, *Mærchen, Sagen u. Lieder aus Schleswig-Holstein σ. 422*.—Sommer, *Mærchen ἀρ. 9*.—J. Haltrich, *Deutsche Volksmærchen aus dem Sachsenlande in Siebenbuergen. 1856 ἀρ. 37*. Ψήκτρα (δάσος, ὄρος), ζύστρα (ἀκανθῶν), κάτοπρον (λίμνη, ὄρος), κτένιον (ὄρος), φιαλίς (κρυστάλλινον

Ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ νὰ πῆν ὁ διψῶν ἀδελφὸς ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ περιεχομένου ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ ἴχουον ζῶου, ὅπως μὴ εἰς αὐτὸ τὸ ζῶον μεταμορφωθῆ, δὲν πολὺ μὲν νάποραθῶμεν ὅτι ἔχει σχέσιν μὲ τοὺς παγκοσμίους περὶ λυκανθρώπων μύθους· ὅπως ἂν ἦ, τὸ ἡμέτερον παραμῦθιον καὶ ἐκ τούτου φαίνεται ἀρχαιότερον τοῦ ἀνωτέρω παρατεθέντος γερμανικοῦ, ἐνθα ἡ μεταμόρφωσις δικαιολογεῖται διὰ τῶν μαγγανειῶν τῆς μητριάς. Ἡ μεταμόρφωσις εἰς ἀρνίον ἐνθυμίζει ἡμῖν τὸν τοῦ Φρίξου κριόν, καὶ τὰς παρ' ἀρχαίοις Ἑλλησι συγγραφεῦσιν ἀπαντώσας παρομοιώσεις τῶν νεφῶν ἐρίοις ἢ προβάτοις¹. Ἐντεῦθεν ἀναμφιδόλως καὶ οἱ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι ἑλληνικοὶ μῦθοι περὶ Νηρηίδων (νεφέλαι) ἢ Μοιρῶν (παρλλαγαὶ τῶν Νηρηίδων) ξαινουσῶν ἔρια ἢ νηουσῶν.

Ἡ Πούλιω ἀναρριχᾶται εἰς τὴν κορυφὴν δένδρου, ἀνακαλύπτεται ὑπὸ τοῦ βασιλόπαιδος καὶ διὰ δόλου καταβιβάζεται. Πολλαχῶ τῶν ἑλληνικῶν παραμυθίων ἀναφέρονται ὅμοια ἐπεισόδια, ὧν τινὰ σημειοὶ ὁ Χάν². Ὁ μῦθος οὗτος εἶνε ἀστρονομικός· ἐν ταῖς κοσμογονίαις πλείστον λαῶν ἀπαντῶσι δένδρα ὑψηλότατα καὶ ἀπροσπέλαστα τοῖς ἀνθρώποις, εἰς ὧν τὴν κορυφὴν οἰκεῖ ὁ ἥλιος ἢ ἀστήρ τις³. Ἡ δὲ παράδοξος προσθήκη τοῦ ἡμετέρου παραμυθίου, καθ' ἣν ἐξ οἱ θεράποντες τοῦ βασιλέως ἡσχολοῦντο νὰ κόψωσι τὸ κυπαρίσσι, τὸ ἀρνὶ λείχον αὐτὸ ἐδιπλασίαζε τὸν ὄγκον του, ἔχει πιθανῶς σχέσιν μὲ τὰς ἑλληνικάς παραδόσεις περὶ τοῦ δένδρου τοῦ ὑποστηρίζοντος τὴν γῆν, ὅπερ προιονίζουσιν οἱ Λυκοκάντζαροι καὶ ὅπερ τάχιστα στερεοῦται, ἢ περὶ τοῦ ἐν τῇ σελήνῃ δένδρου, τὸ ὅποιον πελεκίζει ὁ Κάιν, καὶ τὸ ὅποιον ἀναθάλλει προτοῦ νάποκοπῆ τέλεον.

Ἡ πενθερὰ κρημνίζει τὴν Πούλιω εἰς τὸ πηγᾶδι καὶ θέλει νὰ σφάξῃ τὸ ἀρνίον, τοῦτο δ' ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν αὐτῆς· ὁ Χάν παραβάλλει τούτῳ ὅμοιον τι νεαπολιτικὸν καὶ γερμανικὸν παραμῦθιον⁴, οἷς προστεθείσθω καὶ παραλλαγὴ ἐτέρου γερμανικοῦ παραμυθίου δημοσιευθέντος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Γρίμμ⁵.

Ἐκ τῶν ὀστών τοῦ σφαγέντος ἀρνίου, ἀτίνα θάπτει ἡ ἀδελφὴ, φύεται μῆλα, ἧς τὰ μῆλα οὐδεὶς ἄλλος ἐκτός τῆς Πούλιως δύναται νὰ δρέψῃ. Παραπλήσια διηγοῦνται καὶ ἕτερα ἑλληθ. Ἐκ τῶν ὀστών τοῦ σφαγέντος ἀρνίου, ἀτίνα θάπτει ἡ ἀδελφὴ, φύεται μῆλα, ἧς τὰ μῆλα οὐδεὶς ἄλλος ἐκτός τῆς Πούλιως δύναται νὰ δρέψῃ. Παραπλήσια διηγοῦνται καὶ ἕτερα ἑλληθ.

1. Βλ. ἐν ἐκτάσει Mannhard, *Rossenwoff u. Roggenhund σ. 51-52*. καὶ τοῦ αὐτοῦ *Germ. Mythen. 1858*.

2. Hahn, *Gr. u. Alban. Mærchen. τ. Β' σ. 175*.

3. Πρὸς. A. de Gubernatis, *la mythol. des plantes. 1878 art. Arbree-Mannhardt ἐν Zeitschrift für Ethnologie. 1875 σ. 225 κέ.*

4. Hahn τ. Β' σ. 176.

5. Grimm, K. u. HM. 3 εκδ. τ. III σ. 20 (ἀρ. 11).

νικά παραμύθια¹. Ἐν τινι δὲ γερμανικῷ ἢ κακῇ μήτηρ σφάζει τὸ ἐρίφιον μιᾶς κόρης τῆς· αὕτη θάως θάπτει τὰ ἐντόσθια αὐτοῦ, ἀφ' ὧν ἀναθρώσκει μηλέα ἀργυρὰ ἔχουσα φύλλα καὶ χρυσοῦς καρπούς, οἵτινες χαμηλώνουσι μὲν καὶ δέχονται νὰ κοπῶσιν ὅταν προσέρχεται ἡ ἀγαθὴ κόρη, ἀνέρχονται δ' εἰς ὕψος δυσπρόσιτον ὅταν πλησιάζωσιν αἱ κακαὶ ἀδελφαὶ ἢ ἡ μήτηρ². Τὴν πρώτην ἀρχὴν τῶν τοιούτων μύθων διορῶμεν ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ τῶν δύο ἀδελφῶν παραμυθίῳ· ἀλλ' ἀναρίθμητοι εἰσὶν οἱ μῦθοι, αἱ προλήψεις καὶ αἱ δοξασαὶ αἱ πηγάσασαι ἐκ τῆς περὶ μετεμψυχώσεως θεωρίας, καθ' ἣν μέρη τινὰ τοῦ σώματος, ἰδίως δὲ τὰ νομιζόμενα ὡς ἔδρα τῆς ψυχῆς, τὸ αἷμα, τὰ σπλάγγνα, τὰ ὀστά, χρησιμεύουσιν ὡς ἀφετηρία τῆς νέας ζωῆς καὶ μετουσιώσεως τῶν ὄντων. Ἐν τοῖς ἡμετέροις δημοτικῶς ἄσμασιν ἐκ τοῦ τάπου ἑραστῶν ἀναθάλλουσιν ἄνθη ἢ δένδρα ἀσπαζόμενα ἀλλήλα καὶ τοὺς κλάδους αὐτῶν συμπλέκοντα, ἀφ' οὗ ἐν ὄσω οἱ ἑρασταὶ ἔξω, διήγον ἐν συμφοραῖς καὶ ὀδύνας· ἢ φυτεύονται δένδρα, ὧν ἡ τύχη συνδέεται μετὰ τῆς ζωῆς ἡρώων.

Καὶ φύτεψε τριανταφυλλιά καὶ μαῦρο καρποφύλλι, κ' ὅσο π' ἀνθίζου, μάνα μου, καὶ βγάουνε λουλούδια, ὁ γιός σου δὲν ἀπέθανε, μὰ πολεμᾷ τοὺς Τούρκους. Μ' ἂν ἔρθῃ μέρα θλιβερῇ, μέρα φαρμακωμένη καὶ μαρκαθούνη καὶ τὰ δυὸ καὶ πέσουν τὰ μπουμπούκια, τότες κ' ἐγὼ θὰ λαβωθῶ, τὰ μαῦρα νὰ φορέσης.

Ἄξιον σημειώσεως προσέτι νομιζόμενον ὅτι, ἐν ᾧ κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς μύθους ἢ ἀνανέωσις τινὸς γίνεται διερχομένου τοῦ σώματος διὰ τοῦ πυρὸς, κατὰ τοὺς γερμανικοὺς μύθους ἀπαιτεῖται ἢ τῶν ὀστέων περισυναγωγῆ³.

Ἐν τέλει τοῦ παραμυθίου ἀναφέρεται ὁ καταστερισμὸς τοῦ Ἀστεροῦ καὶ τῆς Πούλιως⁴. Συμβολὴ πολὺ τιμὸς εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἀστρονομικῶν μύθων τοῦ καθ' ἡμᾶς ἑλληνικοῦ λαοῦ, οὗς λίαν προσφυῶς Γερμανὸς τις λόγιος χαρακτηρίζει «ἀπήχησιν τοῦ φανταστικοῦ πνεύματος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων».

Ἐν Μονάχῳ, 1879.

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Γνώμαι καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δουκὸς

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετὰφρασις Γ. Ζωχιοῦ.]

365.

Ἐμφορὰ τινὰ προτερήματα εἰς ἐλαττώματα τρέπονται ἂν ἐλεύθερα ἀφεθῶσι· τὰ δὲ προτερήματα τὰ ἐξ ἔθους μένουσι πάντοτε ἀτελεῖ, τῆς φύσεως μὴ συμμαχούσης. Τὸ φεῖδασθαι, λόγου χάριν, καὶ τῶν ἰδίων κτημάτων καὶ τῆς

1. Βλ. π.χ. Hahn ἀρ. 29. κλπ.

2. Grimm ἀρ. 130 τ. II σ. 216 κέ.

3. Βλ. ἐν ἐκτάσει. Mannhardt, Germ. Mythen σ. 57-75.

4. Τοῦτο ἐλλείπει ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Χάν· τὴν παράλειψιν ταύτην δὲν εἰξεύρομεν πῶς νὰ ἐξηγήσωμεν.

πρὸς τὸν πλησίον πίστεως, κανόνα πρέπει νὰ ἔχη τὴν φρόνησιν· ἀπ' ἐναντίας δὲ καὶ ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ ἀνδρία πολὺ τῆς τελειότητος ἀπέχουσι, τῆς φύσεως μὴ συνευδοκούσης.

366.

Ὅσας καὶ ἂν τρέφωμεν ἀμφιβολίας περὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν πρὸς ἡμᾶς λαλούντων, πάντοτε πιστεύομεν, ὅτι πρὸς ἡμᾶς λαλοῦσιν ἀληθέστερον ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους.

367.

Ὀλίγαι χρῆσται γυναῖκες δὲν ἀπέκαμον, τὴν χρηστότητα μετερχόμεναι.

368.

Αἱ πλεῖσταί χρῆσται γυναῖκες κεκοιμημένοι εἶναι θησαυροὶ, οἵτινες κείνται ἐν ἀσφαλείᾳ· διότι οὐδεὶς αὐτοὺς ἀναζητεῖ.

369.

Ἡ πρὸς ἀποφυγὴν ἔρωτος αὐτόβουλος βία πολλάκις εἶναι σκληροτέρα τῆς ἐκ τοῦ ἀγαπωμένου προσώπου αὐστηρότητος.

370.

Οὐδεὶς ἀνανδρὸς γινώσκει ἐν πάσῃ περιπτώσει τοῦ φόβου αὐτοῦ τὸ σύνολον.

371.

Σχεδὸν πάντοτε ὁ ἀγαπῶν πταίει, ἂν δὲν ἐνόησεν, ὅτι ἔπαυσεν ἢ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν τινι χορῷ νέος προσκαλεῖ νεάνίδα γυμνὸν ἔχουσα τὸν τράχηλον καὶ τὸ σῆθος μέχρις ἀκοσμίας· ἡ νεᾶνις θορυβεῖται, ἐρυθριᾷ καὶ ἀπευθύνει πρὸς τὴν μητέρα τῆς βλέμματα ἰκετευτικά.

— Σὰς παρακαλῶ, κύριε, λέγει ἡ μήτηρ τῆς κόρης πρὸς τὸν νέον, σὰς παρακαλῶ νὰ συγχωρήσητε τὴν κόρην μου, διότι εἶνε ὀλίγον ἀγρία.

— Ἄ, βέβαια! κυρία, ἀποκρίνεται ὁ νέος, τὸ καταλαμβάνω ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίαν τῆς.

— Πῶς; νυμφεύεσαι;

— Νυμφεύομαι, φίλε μου. Ἡ μελλόνυμφός μου εἶνε ὠραιότατη, μορφωμένη, καὶ ἀξιόλογος ἀγαθὴ κόρη. Ἐν μόνον ἐλάττωμα ἔχει . . . δὲν ἤξεύρει πιάνο.

— Καὶ τὸ ὀνομάζεις ἐλάττωμα αὐτό;

— Ἐννοεῖται. Διότι δὲν ἤξεύρει . . . καὶ ὁ μὴ παίξει.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Ὁ ἐν τῷ κόσμῳ βίος εἶνε συνεχὴς διατροπὴ πάσης ἀληθείας. Ψεῦδομαι, ὅταν ζητῶ μετ' ἐνδιαφέροντος πληροφορίας περὶ τῆς ὑγείας ἢ περὶ τῶν ὑποθέσεών σας. Ψεῦδεσθε, ὅταν μὲ δίδετε νὰ ἐννοήσω ὅτι εὐχαριστεῖσθε νὰ μ' ἐπισκέπτεσθε ἢ νὰ μὲ βλέπετε. Τροποποιῶ ἢ παραμορφῶ τὰ πράγματα, διὰ νὰ κάμω τὴν διήγησίν μου ζωηράν ἢ κοσμίαν. Καλλωπίζω, ἐλαττώνω ἢ υπερβάλλω τὴν γνώμην μου διὰ νὰ